

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Κέντρον Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας

και

Ιστορικό Παλαιογραφικό Αρχείο του Μορφωτικού

Ιδρύματος της Εθνικής Τραπέζης

Πανελλήνιο Επιστημονικό Συνέδριο

**Λαϊκή Ιατρική και Ιατρική Επιστήμη
Σχέσεις Αμφίδρομες**

Πρόγραμμα

7-11 Μαρτίου 2012

ΑΘΗΝΑ

Ημερομηνίες Συνεδρίου

7-11 Μαρτίου 2012

Συνεδριακός χώρος

Ιστορικό Αρχείο Εθνικής Τραπέζης Ελλάδος

3ης Σεπτεμβρίου 146, Αθήνα

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Πρόεδρος: Αικατερίνη Πολυμέρου-Καμηλάκη

Διευθύντρια του Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών

Αντιπρόεδρος: Αγαμέμνων Τσελίκας

Διευθυντής του Ιστορικού Παλαιογραφικού Αρχείου του Μορφωτικού Ιδρύματος της Εθνικής Τραπέζης

Γενική Γραμματέας: Κυριακή Χρυσού-Καρατζά

Ερευνήτρια Κέντρου Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών

Μέλη:

Ευάγγελος Καραμανές

Ερευνητής Κέντρου Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών

Ιωάννης Καραχρήστος

Ερευνητής Κέντρου Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών

Ιωάννης Πλεμμένος

Ερευνητής Κέντρου Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών

Ευχαριστίες οφείλουμε:

Στα μέλη της Συγκλήτου της Ακαδημίας Αθηνών και ιδιαίτερα στον Πρόεδρο κ. Γεώργιο Κοντόπουλο και τον Γενικό Γραμματέα κ. Βασίλειο Πετράκο, για την φιλοξενία του Συνεδρίου στην Ανατολική Αίθουσα του Μεγάρου της Ακαδημίας Αθηνών και στα μέλη της Εφορευτικής Επιτροπής του Κέντρου Λαογραφίας

Στο Διοικητικό Συμβούλιο της Εθνικής Τραπέζης για την παραχώρηση της Αίθουσας του Ιστορικού Αρχείου, την προσφορά των κερασμάτων κατά τα διαλείμματα και του φακέλου των συνέδρων καθώς και την ξενάγηση στον χώρο του Ιδρύματος

Στον κ. Γρηγόριο Αναστασίου, δρα Μουσικολογίας, επιστημονικό συνεργάτη του Ιδρύματος Βυζαντινής Μουσικολογίας της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος και τα μέλη του χορού «Ιλισιώτες Ψάλτες»

Στους συντονιστές του ψυχοδράματος, κ. Σταύρο Κεβόπουλο και κα Σωτηρία Δριβάλου

Στην εταιρεία APIVITA για την ευγενική προσφορά προϊόντων της στους Συνέδρους

Γραμματειακή υποστήριξη: Ζωή Αναγνωστοπούλου, Ανθούλα Μπάκολη, Αφροδίτη Σαμαρά, Κλεοπάτρα Φατούρου

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Θέμα του Συνεδρίου

*Λαϊκή ιατρική και επιστήμη της ιατρικής.
Σχέσεις αμφίδρομες*

Ημερομηνίες διεξαγωγής

7-11 Μαρτίου 2012

Τόπος διεξαγωγής

**Ανατολική Αίθουσα του Μεγάρου της
Ακαδημίας Αθηνών, Πανεπιστημίου 28**
(Τελετή έναρξης: 7 Μαρτίου 2012,
ώρα 19.00)

**Ιστορικό Αρχείο Εθνικής Τραπέζης
Ελλάδος, 3ης Σεπτεμβρίου 146**
(Συνεδρίες: 8-11 Μαρτίου 2012)

Πρόσβαση στους χώρους
διεξαγωγής του Συνεδρίου

Μέγαρο της Ακαδημίας Αθηνών:
Μετρό, σταθμός Πανεπιστήμιο
Ιστορικό Αρχείο της ΕΤΕ: Λεωφορεία-
Τρόλεϊ, Στάση Αγγελοπούλου
ΗΣΑΠ, σταθμός Βικτώρια.
Δίπλα στο κτίριο υπάρχει parking
επί πληρωμή.

Πληροφορίες

Κυριακή Χρυσού-Καρατζά,
2103664770, 6947935907
e-mail: kchryssou@academyofathens.gr
Κέντρο Λαογραφίας: Ηπίτου 3,
105 57 Αθήνα
Τηλέφωνα: 210 3664751, 210 3318042,
210 3318043
Fax: 210 3313418
e-mail: keel@academyofathens.gr

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Τετάρτη 7 Μαρτίου 2012

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΙΘΟΥΣΑ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

19.00 ΤΕΛΕΤΗ ΕΝΑΡΞΗΣ

Συνεδρία αφιερωμένη στη μνήμη
του αιμνήστου ακαδημαϊκού Νικολάου Μатσανιώτη

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ

Γεώργιος Κοντόπουλος, Ακαδημαϊκός,
Πρόεδρος της Ακαδημίας Αθηνών

Πάνος Λιγομενίδης, Ακαδημαϊκός

Στέφ. Δ. Ήμελλος, Ακαδημαϊκός

Κική Δημουλά, Ακαδημαϊκός

19.30-21.00 ΟΜΙΛΙΕΣ

Αικατερίνη Πολυμέρου-Καμηλάκη

Λαϊκή θεραπευτική και ιατρική επιστήμη

Αγαμέμνων Τσελίκας

Μεταβυζαντινά ιατροσοφικά χειρόγραφα και «λαϊκή ιατρική»

Γεώργιος Σ. Μάρκου

Ανέκδοτα μεσαιωνικά ιατρικά χαρακτηριστικά (Εικαστικοί ανταγωνισμοί)

Πολυξένη Νικολαΐδου-Καρπαθίου

*Διαχρονικές πρακτικές: Το πρόγραμμα του Νικολάου Μатσανιώτη
για τον θηλασμό*

Αποσπάσματα από την ακολουθία του αγίου Αντίπα του ιατρού, προστάτη των οδοντιάτρων

Η ακολουθία του αγίου Αντίπα συντάχθηκε από τον Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη μετά από ένα περιστατικό ίασής του, το οποίο διασώζει ο εξάδελφός του Αλέξανδρος Μωραϊτίδης. Ο Σκιαθίτης λογοτέχνης έπασχε από ισχυρό πονόδοντο και παρακάλεσε τον άγιο Αντίπα να τον θεραπεύσει, πράγμα που φαίνεται ότι συνέβη. Για να δείξει την ευγνωμοσύνη του στον άγιο συνέταξε την ακολουθία, στα υμνογραφικά πρότυπα της κολλυβάδικης παράδοσης της Σκιάθου.

Ο άγιος Αντίπας, σύμφωνα με το συναξάριό του, φοίτησε στην περίφημη τότε ιατρική σχολή της Περγάμου και άσκησε το επάγγελμα του ιατρού. Υπήρξε μαθητής Αποστόλων και μετά τον θάνατό τους έγινε επίσκοπος Περγάμου. Λόγω της έντονης ιεραποστολικής δράσης του, προκάλεσε τον φθόνο των ειδωλολατρών που επέτυχαν τη σύλληψή του, τον βασανισμό του και τον θάνατό του στην πυρά (96 μ.Χ.). Το λείψανό του ενταφιάστηκε από χριστιανούς και, σύμφωνα με την παράδοση, θαυματουργούσε. Η μνήμη του εορτάζεται στις 11 Απριλίου.

Ο Πανελλήνιος Οδοντιατρικός Σύλλογος καθιέρωσε τον άγιο Αντίπα ως προστάτη του, ύστερα από εισήγηση του αιμνήστου Καθηγητή της Στοματολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών Ορέστη Λουριδίη. Ανήγειρε επίσης περικαλλή βυζαντινό ναό στον περίβολο της Οδοντιατρικής Σχολής Αθηνών στο Γουδί (1975), όπου φυλάσσεται τεμάχιο του λειψάνου του.

Ύμνους της ακολουθίας του αγίου Αντίπα ερμηνεύει ο χορός «Ιλισιώτες Ψάλτες», τον οποίο διευθύνει ο Γρηγόριος Αναστασίου, δρ Μουσικολογίας, επιστημονικός συνεργάτης του Ιδρύματος Βυζαντινής Μουσικολογίας της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος.

Θα ψαλούν τα μέλη:

- 1) «Τὸν μαθητὴν τῶν ἀλιέων», Δοξαστικό του Εσπερινού, ήχος πλ. Β΄
- 2) «Νῦν τὸ ἔαρ ἀνέτειλε», «Ἔγνω βοῦς τὸν κτησάμενον», «Τῷ Θεῷ τῷ ποιήσαντι», Στιχηρά προσόμοια των αίνων, ήχος Δ΄
- 3) «Ἀποταξάμενος τῇ τῶν εἰδώλων λατρεία», Δοξαστικό των Αποστίχων, ήχος πλ. Δ΄

Πέμπτη 8 Μαρτίου 2012

ΑΙΘΟΥΣΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

09.00-10.00 ΕΓΓΡΑΦΗ ΣΥΝΕΔΡΩΝ

10.00-10.45 ΞΕΝΑΓΗΣΗ ΣΤΟ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΟΥ
ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Προεδρείο: Χρυσάνθη Μπακούλα-Τζουμάκα, Αικατερίνη Πολυμέρου-Καμηλάκη

11.00-11.20 Γιώργος Αλεξιάς

Η κοινωνική διάσταση των φαινομένων της Υγείας και της Ασθένειας

11.20-11.40 Ευάγγελος Χ. Καραδήμας

Κοινή λογική, υγεία και ασθένεια: Οντολογίες πόνου και αντιδράσεις στην ασθένεια και τη θεραπεία

11.40-12.00 Χαράλαμπος Πασσαλής

Η διαχείριση και θεραπευτική αντιμετώπιση του αιφνίδιου και έντονου φόβου στη λαϊκή ιατρική

12.00-12.20 Αικατερίνη Πολυμέρου-Καμηλάκη

«Θήλεια δαίμων...» Ασθένειες γένους θηλυκού

12.20-12.40 Ελένη Παπαγαρουφάλη

Δυνητικοί δωρητές οργάνων σώματος στην Ελλάδα

12.40-13.00 Γεώργιος Π. Χρούσος

Οι έννοιες της ομοιότητας και του στρες στην Αρχαία Ελλάδα

13.00-13.30 Συζήτηση

13.30-14.00 Διάλειμμα

14.00-16.30 2^η Συνεδρία

Προεδρείο: Γεώργιος Π. Χρούσος, Ευάγγελος Καραμανές

14.00-14.20 Αμαλία Κουμπούρα

Μητρότητα και παιδί: Συγκριτικές θεραπευτικές πρακτικές στη Νάξο

14.20-14.40 Ιωάννης Γραμματικάκης

Μητρότητα και ευτοκία στην Παλαιοανακτορική Μινωική Κρήτη

14.40-15.00 Αριστείδης Ν. Δουλαβέρας

Η λαϊκή ιατρική για την κύηση, τον τοκετό, τη λοχεία και τη γαλουχία στην παραδοσιακή κοινωνία της Κορινθίας του 20ού αιώνα

15.00-15.20 Έφη Μαστοροδήμου

Ιατρικοποίηση και εναλλακτικές μορφές διαχείρισης της αναπαραγωγικής διαδικασίας

15.20-15.40 Ειρήνη Τουνταςάκη

«Τα μωρά τα φέρνει...ο γιατρός»: όταν η μητρότητα «κατασκευάζεται» στο ιατρικό εργαστήριο

15.40-16.00 Χρυσάνθη Μπακούλα-Τζουμάκα

Η τύχη του μητρικού θηλασμού στη χώρα μας τον πρώτο χρόνο της ζωής. Διαχρονική μελέτη

16.00-16.30 Συζήτηση

16.30-17.00 Διάλειμμα

Προεδρείο: Ελένη Παπαγαρουφάλη, Κυριακή Χρυσού

17.00-17.20 Μαρία Κουμαριανού

Ο «σιηλόγαμος» ή ο περί θεραπείας της λύσσης λόγος. Ένα έθιμο από τη Βόρεια Κύπρο

17.20-17.40 Νικόλαος Α.Ε. Καλοσπύρος

Διαστέλλοντας την ιατρική επιστήμη από τη χειρουργία και τις λαϊκές αντιλήψεις: Μία ανάγνωση της ιπποκρατικής πραγματείας Περί ιερής νόσου

17.40-18.00 Θανάσης Μπαρλαγιάννης

Η θρησκεία απέναντι στην ασθένεια: το Βιβλίο καλούμενον Χρηστοθήθεια των Χριστιανών του Νικόδημου του Αγιορείτη

18.00-18.20 Ιωάννης Καραχρήστος

Από τη λαϊκή λατρεία στις θεραπευτικές πρακτικές. Το παράδειγμα του αγίου Παντελεήμονα στη Σύρο

18.20-18.40 Γιώργος Βοζίκας

Προβλήματα υγείας, θεραπευτικές πρακτικές και ιεροί τόποι. Το θρησκευτικό προσκύνημα στη Ζάκυνθο

18.40-19.00 Μαρία Ανδρουλάκη

Όνειρα και θεραπεία: Μαρτυρίες από τον Δωδεκανησιακό χώρο

19.00-19.30 Συζήτηση

Παρασκευή 9 Μαρτίου 2012

ΑΙΘΟΥΣΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

10.00-10.45 ΔΕΥΤΕΡΗ ΞΕΝΑΓΗΣΗ ΣΤΟ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

11.00-13.30 1^η Συνεδρία

Προεδρείο: Στέφανος Γερουλάνος, Ιωάννης Πλεμμένος

11.00-11.20 Σταυρούλα Αλευρά

Ο συμβολισμός της σελήνης στη λαϊκή ιατρική της Τήνου

11.20-11.40 Γεράσιμος Ρηγάτος

Θεραπευτικές παρεμβάσεις της λαϊκής ιατρικής στις ψυχικές παθήσεις

11.40-12.00 Άννα Λυδάκη

Θεραπευτικός λόγος. Ψυχή τε και σώματι...

12.00-12.20 Μιλτιάδης Λειβαδίτης

Προκαταλήψεις και στερεότυπα έναντι της ψυχικής νόσου

12.20-12.40 Γιώργος Αρ. Αλεβιζόπουλος

Η θεραπεία της ψύχωσης στην ιστορία του ανθρώπου

12.40-13.00 Κλαίρη Συνοδινού

Η επίδραση της λαϊκής ιατρικής στην ίαση από ψυχαναλυτική άποψη

13.00-13.30 Συζήτηση

13.30-14.00 Διάλειμμα

Προεδρείο: Αγαμέμνων Τσελίκας, Ιωάννης Καραχρήστος

14.00-14.20 Αγγελική Κομποχόλη

Η χρήση και ο συμβολισμός των χρωμάτων στη λαϊκή ιατρική. Το κόκκινο και το μπλε

**14.20-14.40 Αθανασία Τσατσαρού-Μιχαλάκη,
Αριστέα-Ιωάννα Παπαδημητρίου**

Χρώμα και βότανα. Από τις δεισιδαιμονίες στη θεραπεία στη λαϊκή ιατρική της επαρχίας Σητείας του νομού Λασιθίου Κρήτης

14.40-15.00 Μαρία Βραχιονίδου

Η φαρμακευτική χρήση των μανιταριών στην ιατρική του χθες και του σήμερα

15.00-15.20 Γεώργιος Μπαλτόπουλος

Πυρετός: Από την ιτεΐνη (το εκχύλισμα φλοιού ιτιάς) στην ασπιρίνη

15.20-15.40 Σέρκο Χαρουτουιάν

Ελληνικοί οίνοι και αμπελοκομικά προϊόντα: Ευεργετικές για την υγεία ιδιότητες και περιεκτικότητα σε βιοδραστικά μόρια

15.40-16.00 Ευάγγελος Καραμανές

Βότανα στην λαϊκή θεραπευτική: λαογραφική έρευνα και τεκμηρίωση

16.00-16.30 Συζήτηση

16.30-17.00 Διάλειμμα

Προεδρείο: Ευαγγελή Ντάση, Ανδρομάχη Οικονόμου

17.00-17.20 Στέφανος Γερουλάνος

Η χειρουργική στο Βυζάντιο

17.20-17.40 Μαρία Χρόνη

Η συμβολή του Λέοντος ιατροσοφιστού και του Παύλου Νικαίας (9ος-10ος αι.) στην διαμόρφωση των αντιλήψεων περί ασθενειών και θεραπειών στον βυζαντινό κόσμο»

17.40-18.00 Νίκη Τσιρώνη

Στειρότητα και θαύμα. Αφηγήσεις ίασεων στη μεσοβυζαντινή παράδοση

18.00-18.20 Βενετία Χατζοπούλου

Ο ιατρός Νικόλαος ιερόπαις ο Βελισδονίτης: νέα στοιχεία για το έργο του

18.20-18.40 Αγαμέμνων Τσελίκας

Δύο ιατροσοφικά χειρόγραφα από τη συλλογή του Ι.Π.Α./Μ.Ι.Ε.Τ.

18.40-19.00 Ζαχαρένια Σημανδηράκη

Στοιχεία λαϊκής ιατρικής στο αρχείο Παύλου Βλαστού, του Ιστορικού Αρχείου Κρήτης

19.00-19.30 Συζήτηση

Σάββατο 10 Μαρτίου 2012

ΑΙΘΟΥΣΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

9.30-12.00 1^η Συνεδρία

Προεδρείο: Άννα Λυδάκη, Ζωή Μάργαρη

9.30-9.50 Σεβαστή Τρουμπέτα

Η ευγονική ιδέα της υγείας και της ασθένειας: Ερμηνεύοντας τις κοινωνικές ανισότητες με ιατρικούς όρους

9.50-10.10 Μανόλης Γ. Σέργης

Από την λαϊκή στην «εκ των έndon» σάτιρα των ιατρών: αλληλοελεγχόμενοι ιατροί, ιατρικές πρακτικές, ιατρική και πολιτική, και άλλα κοινωνικά συμπαρομαρτούντα στη Σπάρτη της δεκαετίας του 1870

10.10-10.30 Ευάγγελος Αυδίκος

Το νερό του Καματερού. Όταν η απόγνωση συναντά τον κομπογιαννιτισμό

10.30-10.50 Βασίλης Νιτσιάκος, Παντελής Προμπονάς, Μαρία Τσακσίρα, Ιωάννα Κατσάρα

Παραδοσιακές και σύγχρονες αντιλήψεις και πρακτικές υγείας στην περιοχή της Κόνιτσας (20^{ος}-21^{ος} αι.)

10.50-11.10 Ντιάννα Τράκα

Περιπέτειες με το κουκί. Η σύγχρονη ιατρική συναντά την παράδοση

11.10-11.30 Πάνος Λιγομενίδης

Εμπειρική παραδοσιακή ιατρική και επιστημονική προσέγγιση

11.30-12.00 Συζήτηση

12.00-12.30 Διάλειμμα

12.30-15.00 2^η Συνεδρία

Προεδρείο: Πάνος Λιγομενίδης, Γιώργος Βοζίκας

12.30-12.50 Μανώλης Γ. Ανδρουλιδάκης

Η ιαματική τοπογραφία στον 4^ο μίμο του Ηρώνδα

12.50-13.10 Ανδρέας Φρ. Μιχαηλίδης

Περί των υγειονομικών της Χίου κατά τις Σφαγές του 1822. Ειδήσεις και πληροφορίες από άμεσες πηγές. (Ιδρύματα, επιστήμονες ιατροί και δημόδης θεραπευτική)

13.10-13.30 Αγγελική Δημουλή

Ο Ανδρέας Καρκαβίτσας ως ιατρική μαρτυρία και η μυθοπλαστική παραλλαγή της

13.30-13.50 Αικατερίνη Μαρινάκη

Λαϊκή θεραπευτική στη Φολέγανδρο των Κυκλάδων: αρρώστιες και γιατροσόφια

13.50-14.10 Ζωή Ρωπαϊτού

Οι πρακτικές γιάτρισσες-μαμμές και οι κουρείς-οδοντογιατροί στις ελληνικές κοινωνίες περασμένων δεκαετιών

14.10-14.30 Παναγιώτης Καμηλάκης, Ανδρέας Ζαχίλας

Ο γιατρός και λαογράφος των Πατρών, Χρήστος Κορύλλος

14.30-15.00: Συζήτηση

15.00-16.00: Διάλειμμα

16.00-17.40 3^η Συνεδρία

Προεδρείο: Παναγιώτης Καμηλάκης, Παρασκευάς Ποτηρόπουλος

16.00-16.20 Εμμανουέλα Κατρινάκη

*«Και για να γίνει καλά, να αλειφτεί με το αίμα ενός νέου...»
Πώς θεραπεύονται τα πρόσωπα των παραμυθιών*

16.20-16.40 Γιάννης Πλεμμένος

«Των πόνων παραμύθιον»: Προνεωτερικές αντιλήψεις περί της καταπραϋντικής και θεραπευτικής ιδιότητας της μουσικής σε διάφορες μορφές ασθένειας

16.40-17.00 Ζωή Μάργαρη

Λαϊκά δρώμενα και θεραπευτικές πρακτικές: Η επιτελεστική ενσωμάτωση της υγείας

17.00-17.20 Ευθυμία Παναγιωτοπούλου, Μάγδα Ζωγράφου

Χοροθεραπευτικές διαδικασίες και χορευτική ταυτότητα: Για μια λαο-ανθρωπολογική προσέγγιση της χοροθεραπείας

Συζήτηση 17.20-17.40

17.45-19.45 Ψυχόδραμα

Κάντε ένα ταξίδι στον εαυτό σας μέσα από το ψυχόδραμα.

Το ψυχόδραμα είναι μια μέθοδος ομαδικής ψυχοθεραπείας που βασίζεται στην χρήση θεατρικών τεχνικών. Τα άτομα συμμετέχοντας σε μια παράσταση μπορούν να επικεντρωθούν στο συναίσθημά τους και να ανακαλύψουν νέες, πιο υγιείς αντιδράσεις στα προβλήματά τους, καλλιεργώντας τον αυθορμητισμό και την δημιουργικότητα.

Κύριος εισηγητής του ψυχοδράματος θεωρείται ο Jacob Levy Moreno, ο οποίος ίδρυσε το λεγόμενο "αυτοσχέδιο θέατρο" στην Βιέννη την δεκαετία του '20 μέσα στο οποίο εξασκούσε το ψυχόδραμα και την δεκαετία του '30 μετέβη στην Νέα Υόρκη, όπου θεμελίωσε ερευνητικά και θεωρητικά τις αρχές του Ψυχοδράματος.

Όσοι θέλουν να γνωρίσουν την ψυχοδραματική μέθοδο μπορούν να λάβουν μέρος στο Ανοιχτό Βιωματικό Σεμινάριο Ψυχοδράματος που θα πραγματοποιηθεί το Σάββατο 10 Μαρτίου 2012 και ώρα 17:45-19:45 στο Ιστορικό Αρχείο της Εθνικής Τραπέζης, όπου θα πραγματοποιηθεί και το Συνέδριο.

Το σεμινάριο είναι για αυστηρά περιορισμένο αριθμό θέσεων. Παρακαλώ δηλώστε συμμετοχή μέχρι τις 29 Φεβρουαρίου 2012 στα τηλέφωνα 210.3664770, 210.3664751 και στο kchryssou@academyofathens.gr

Θα τηρηθεί σειρά προτεραιότητας

Συντονιστές: Κεβόπουλος Σταύρος (ψυχολόγος - ψυχοδραματιστής)

Δριβάλου Σωτηρία (ψυχοπαιδαγωγός - ψυχοδραματίστρια)

Κυριακή 11 Μαρτίου 2012

ΑΙΘΟΥΣΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

9.30-12.00 1^η Συνεδρία

Προεδρείο: Μαρία Ανδρουλάκη, Μάνος Σπυριδάκης

9.30-9.50 Ευαγγελή Ντάτση

Ο μαγικός λόγος στα λαϊκά γιατροσόφια

9.50-10.10 Μ. Γ. Βαρβούνης

Η λέπρα στη Σάμο: από την παραδοσιακή ιατρική στην επιστημονική αντιμετώπιση

10.10-10.30 Κώστας Κόμης

Ερωτήματα γύρω από τη λέπρα: προσεγγίσεις με επίκεντρο ένα τεκμήριο από τη Σάμο (1900)

10.30-10.50 Μάνος Σαββάκης

Λαϊκή Ιατρική και Ιατρική Επιστήμη: Η περίπτωση του Λεπροκομείου Σπιναλόγκας (1903-1957)

10.50-11.10 Κυριακή Χρυσού-Καρατζά

Τραχώματα και τραχωματικοί στη Σαντορίνη τον 20ο αιώνα

11.10-11.30 Απόστολος Αρμαγανίδης

Αποφάσεις στο τέλος της ζωής σε Ευρωπαϊκές ΜΕΘ

11.30-11.50 Γεράσιμος Φιλιππάτος

*Καρδιοαναπνευστική αναζωογόνηση:
από τη λαϊκή ιατρική στη θεραπεία που βασίζεται σε αποδείξεις;*

11.50-12.10 Δημήτριος Καραμπερόπουλος

Η λαϊκή χρήση του εμβολιασμού για την ευλογιά αφορμή για την πρώτη επιστημονική εφαρμογή του εμβολιασμού το 1701 από τον Ιάκωβο Πυλαρινό

12.10-12.30 Συζήτηση

12.30-12.50 Διάλειμμα

12.50-14.30   Στρογγυλό Τραπέζι

Θέμα: *Λαϊκή και επιστημονική ιατρική. Δύο διακριτά πεδία;*

Συντονιστής: Χαράλαμπος Οικονόμου

Συμμετέχοντες:

Αικατερίνη Πολυμέρου-Καμηλάκη, Αγαμέμνων Τσελίκας, Γεράσιμος Ρηγάτος,
Ντιάννα Τράκα, Γιώργος Αλεξιάς, Αθανάσιος Τσουκαλάς

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΕΔΡΩΝ

Αλεβιζόπουλος Αρ. Γιώργος, Αναπληρωτής Καθηγητής Ψυχιατρικής, Τμήμα Νοσηλευτικής, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Κέντρο Ψυχικής Υγιεινής Ζωγράφου, Δαβάκη Πίνδου 42, 15773 Ζωγράφου, Αθήνα, e-mail: giorgosalevizopoulos@gmail.com

Αλεξιάς Γιώργος, Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Ψυχολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Δελφών 47, 16561 Άνω Γλυφάδα, Αθήνα, e-mail: galexias@panteion.gr, galexias@yahoo.gr

Αλευρά Σταυρούλα, Κοινωνιολόγος, Δημ. Υπάλληλος, Δήμος Παλλήνης, Διεύθυνση Κοινωνικής Πρόνοιας, Αγ. Βαρβάρας 8, 14123 Λυκόβρυση, Αθήνα, e-mail: s.alevra@gmail.com

Ανδρουλάκη Μαρία, Εντεταλμένη Ερευνήτρια, Κέντρον Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών, Ηπίτου 3, 10557 Αθήνα, e-mail: mandrou@academyofathens.gr

Ανδρουλιδάκης Γ. Μανώλης, Δρ. κλασικής φιλολογίας, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Ανθέων 76, 71409 Ηράκλειο Κρήτης, e-mail: eandroulidakis@edc.uoc.gr, mandroul1959@yahoo.gr

Αρμαγανίδης Απόστολος, Καθηγητής Πνευμονολογίας Εντατικής Θεραπείας, Ιατρική Σχολή Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Γενικό Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο «Αττικόν», Ρίμινι 1, 12462 Χαϊδάρι, Αθήνα, e-mail: aarmag@med.uoa.gr

Αυδίκος Ευάγγελος, Καθηγητής Λαογραφίας, Τμήμα Ιστορίας, Αρχαιολογίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Αργοναυτών και Φιλελλήνων, 38221 Βόλος, e-mail: avdikos@uth.gr

Βαρβούνης Μανόλης Γ., Αναπληρωτής Καθηγητής Λαογραφίας, Τμήμα Ιστορίας και Εθνολογίας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Τ.Θ. 214, 69100 Κομοτηνή, e-mail: mvarv@otenet.gr

Βοζίκας Γεώργιος, Ερευνητής, Κέντρον Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών, Ηπίτου 3, 10557 Αθήνα, e-mail: gvozikas@academyofathens.gr

Βραχιονίδου Μαρία, Κέντρον Ερεύνης των Νεοελληνικών Διαλέκτων και Ιδιωμάτων της Ακαδημίας Αθηνών, Αργοστολίου 1, 17342 Άγιος Δημήτριος, Αθήνα, e-mail: vrachionidou@academyofathens.gr

Γερούλανος Στέφανος, Καθηγητής Χειρουργικής Πανεπιστημίου Ζυρίχης, τ. Καθ. Ιστορί-

ας Ιατρικής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Πρόεδρος Διεθνούς Ιπποκρατείου Ιδρύματος, Διεθνές Ιπποκράτειο Ίδρυμα, Παπαστραύτου 4, 14562 Κηφισιά, Αθήνα, e-mail: geroulanos@ocsc.gr, nsger@otenet.gr

Γραμματικάκης Ιωάννης, Μαιευτήρας Γυναικολόγος-Επιμελητής Β΄ ΕΣΥ, Γ΄ Μαιευτική Γυναικολογική Κλινική Πανεπιστημίου Αθηνών, Γενικό Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο «Αττικόν», Ρίμινι 1, 12462 Χαϊδάρι, Αθήνα, e-mail: gramjih@yahoo.gr

Δημουλή Αγγελική, Υποψ. Δρ Λογοτεχνίας στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Χλόης 38, 15125 Μαρούσι, Αθήνα, e-mail: potelve@yahoo.gr

Δουλαβέρας Αριστείδης Ν., Επίκουρος Καθηγητής Λαογραφίας, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Αγίας Μαρίνης 7, 20001 Ζευγολατιό Κορινθίας, e-mail: aris.doulaveras@gmail.com

Δριβάλου Σωτηρία, Ψυχοπαιδαγωγός-Ψυχοδραματίστρια, Κανάρη 28-30, 16232 Βύρωνας, Αθήνα, e-mail: drivalous@gmail.com

Ζαχίλας Ανδρέας, Εκπαιδευτικός, Κορίνθου 5, 16451 Αργυρούπολη, Αθήνα, e-mail: azachilas@academyofathens.gr

Ζωγράφου Μάγδα, Καθηγήτρια, Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Λαρίσης και Ανάφης, Παλλήνη, Αθήνα, e-mail: zografou@rhed.uoa.gr

Καλοσπύρος Νικόλαος Α.Ε., Δρ Κλασικής Φιλολογίας, Μέλος της Ευρωπαϊκής Εταιρείας για τη Μελέτη της Αρχαίας Ιατρικής, Επισκέπτης Καθηγητής, Τμήμα Μεθοδολογίας, Ιστορίας και Θεωρίας της Επιστήμης, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Σαλώνων 31, 11527 Αθήνα, e-mail: nkalospy@rphs.uoa.gr

Καμηλάκης Παναγιώτης, Ερευνητής τ. του Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών, Φιλονόης 5, 15773 Ζωγράφου, Αθήνα, e-mail: rkamilak@academyofathens.gr

Καραδήμας Χ. Ευάγγελος, Αναπληρωτής Καθηγητής Κλινικής Ψυχολογίας της Υγείας, Τμήμα Ψυχολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης, Πανεπιστημιούπολη, Γάλλος, 74100 Ρέθυμνο Κρήτης, e-mail: karademas@psy.soc.uoc.gr

Καραμανές Ευάγγελος, Κύριος Ερευνητής, Κέντρον Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών, Ηπίτου 3, 10557 Αθήνα, ekaramanes@academyofathens.gr

Καραμπερόπουλος Δημήτριος, Παιδίατρος - Δρ Ιστορίας της Ιατρικής, Ελληνική Εταιρεία Ιστορίας της Παιδιατρικής, Μιλτιάδου 3, 14562 Κηφισιά, Αθήνα, e-mail: karamber@otenet.gr

Καραχρήστος Ιωάννης, Ερευνητής, Κέντρον Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών, Ηπίτου 3, 10557 Αθήνα, e-mail: ykarachr@academyofathens.gr

- Κατρινάκη Εμμανουέλα**, Δρ Κοινωνικής Ανθρωπολογίας-Φιλολόγος, Ζαΐμη 18, 16342 Ηλιούπολη, Αθήνα, e-mail: ekatrin@otenet.gr
- Κατσάρα Ιωάννα**, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 45110 Ιωάννινα
- Κεβόπουλος Σταύρος**, Ψυχολόγος-Ψυχοδραματιστής, Μιχαλακοπούλου 39, 11528 Αθήνα, e-mail: kevoroulos@yahoo.gr
- Κόμης Κώστας**, Καθηγητής Ιστορίας Νεωτέρων Χρόνων, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 45110 Ιωάννινα, e-mail: kkomis@cc.uoi.gr, kkom30@otenet.gr
- Κομποχόλη Αγγελική**, Φιλολόγος-Δρ. Λαογραφίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Συρακουσών 10-12, 11142 Αθήνα, e-mail: akomproh@yahoo.gr, akomproholi@hotmail.com
- Κουμαριανού Μαρία**, Ανθρωπολόγος, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Λασκάρεως 48, 11472 Αθήνα, e-mail: koumarianou@yahoo.com
- Κουμπούρα Αμαλία**, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια Λαογραφίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Σπετσών 42-44, 11362 Κυψέλη, Αθήνα, e-mail: amaliakb@yahoo.com
- Λειβαδίτης Μιλτιάδης**, Καθηγητής Κοινωνικής Ψυχιατρικής, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Αλεξανδρούπολης, Δραγάνα, 68100 Αλεξανδρούπολη, e-mail: vrapador@med.duth.gr
- Λιγομενίδης Πάνος**, Ακαδημαϊκός, Φρύνης 4, Καστρί, Αθήνα, e-mail: pligo@academyofathens.gr
- Λυδάκη Άννα**, Αναπληρώτρια καθηγήτρια, Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Υμηττού 233-235, 11632 Αθήνα, e-mail: a_lydaki@otenet.gr
- Οικονόμου Χαράλαμπος**, Επίκουρος Καθηγητής, Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Υμηττού 233-235, 11632 Αθήνα, e-mail: chaeco@otenet.gr
- Μάργαρη Ζωή Ν.**, Ερευνήτρια, Κέντρον Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών, Ηπίτου 3, 10557 Αθήνα, e-mail: margari@academyofathens.gr
- Μαρινάκη Αικατερίνη**, Δημοσιογράφος-ερευνήτρια Λαογραφίας, Γλαύκωνος 32Α, 11632 Αθήνα, e-mail: katermarinaki@yahoo.gr
- Μάρκου Γεώργιος**, Καθηγητής Πανεπιστημίου, Ιδρυτής και Πρόεδρος του Μουσείου της Ελληνικής Συλλογής Νομπέλ, Ολύμπου 79, 15234 Χαλάνδρι, Αθήνα, e-mail: info@museum-hellenic-nobel-collection.gr

- Μαστοροδήμου Έφη**, Κοινωνική Ανθρωπολόγος-ερευνήτρια, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Μαγνητών 46, 38333 Βόλος, e-mail: emastgr@yahoo.gr
- Μιχαηλίδης Φρ. Ανδρέας**, Ιατρός Ρευματολόγος-Διδάκτωρ Ιστορίας της Ιατρικής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας, Στρατηγού Γ. Βορριά 5, 82100 Χίος, e-mail: mihand@in.gr
- Μπακούλα-Τζουμάκα Χρυσάνθη**, Καθηγήτρια Παιδιατρικής, Ιατρική Σχολή Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Διευθύντρια Β΄ ΠΠΚ, Νοσοκομείο Παίδων «Π. & Αγλαΐας Κυριακού», Γουδή, Αθήνα, e-mail: cbakoula@med.uoa.gr
- Μπαλτόπουλος Γεώργιος**, Καθηγητής Τμήματος Νοσηλευτικής, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Διευθυντής Πανεπιστημιακής Μονάδας Εντατικής Θεραπείας, Νοσοκομείο Άγιοι Ανάργυροι, Περιοχή Καλυφτάκη, 14564 Νέα Κηφισιά, Αθήνα, e-mail: gbaltop@nurs.uoa.gr, gbaltop@gmail.com
- Μπαρλαγιάννης Θανάσης**, Υποψ. Δρ, Ecole des Hautes Etudes en Sciences Sociales, Χλόης 38, 15125 Μαρούσι, Αθήνα, e-mail: athbag@yahoo.gr
- Νικολαΐδου-Καρπαθίου Πολυξένη**, Καθηγήτρια Παιδιατρικής Ιατρικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών και Διευθύντρια Γ΄ Παιδιατρικής Κλινικής Αττικού Νοσοκομείου Αθηνών, Γενικό Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο «Αττικόν», Ρίμι 1, 12462 Χαϊδάρι, Αθήνα, e-mail: pedattikon@gmail.com
- Νιτσιάκος Βασίλης**, Καθηγητής Λαογραφίας, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 45110 Ιωάννινα, e-mail: bnitsiak@cc.uoi.gr
- Ντάτση Ευαγγελή Αρ.**, πρ. Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Λαογραφίας Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, Τιμάρχου 5, 11634 Παγκράτι, Αθήνα, e-mail: evandatsi@gmail.com
- Παναγιωτοπούλου Ευθυμία**, Χοροθεραπεύτρια, Δαφνομήλη 1, 11632 Αθήνα, e-mail: panagefthimia@hotmail.com
- Παπαγαρουφάλη Ελένη**, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Συγγρού 136, 17671 Αθήνα, e-mail: elparpagar@yahoo.gr
- Παπαδημητρίου Αριστέα-Ιωάννα**, Φιλολόγος - MSc Λαογραφίας, Αγ. Παρασκευής 29, 14561 Κ. Κηφισιά, Αθήνα, e-mail: ariannaparadimitriou@windowslive.com
- Πασσαλής Χαράλαμπος**, Δρ. Λαογραφίας-Εκπαιδευτικός, Διαπολιτισμικό Γυμνάσιο Εύοσμου Θεσσαλονίκης, Αρχ. Ιατρού 53, Θεσσαλονίκη, e-mail: hara.pass@gmail.com
- Πλεμμένος Ιωάννης**, Ερευνητής, Κέντρον Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών, Ηπίτου 3, 10557 Αθήνα, e-mail: jplemmenos@hotmail.com
- Πολυμέρου-Καμηλάκη Αικατερίνη**, Διευθύντρια, Κέντρον Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών, Ηπίτου 3, 10557 Αθήνα, e-mail: polymer@academyofathens.gr

- Προμπονάς Παντελής**, Μεταπτυχιακός Φοιτητής, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 45110 Ιωάννινα
- Πηγάτος Γεράσιμος**, Αμ. Επίκουρος Καθηγητής Ιατρικής, επιτιμ. Δρ. Παιδαγωγικού Τμήματος Δ.Ε., Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Φιλονόης 5, 15773 Ζωγράφου, Αθήνα, e-mail: gerasimosrigatos@yahoo.gr, irisriga@yahoo.gr
- Ρωπαΐτου Ζωή**, Ερευνήτρια τ. του Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών, Αναστασάκη 4, 15772 Ζωγράφου, Αθήνα, e-mail: zoeropaitou@gmail.com
- Σαββάκης Μάνος**, Λέκτορας, Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Λόφος Πανεπιστημίου, 81100 Μυτιλήνη, e-mail: msavvakis@soc.aegean.gr
- Σέργης Μανόλης Γ.**, Επίκουρος Καθηγητής Λαογραφίας, Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Αγ. Κων/νου 9, 13231 Πετρούπολη, Αθήνα, e-mail: msergis@otenet.gr
- Σημανδράκη Ζαχαρένια**, Προϊσταμένη Ιστορικού Αρχείου Κρήτης, Ιστορικό Αρχείο Κρήτης, Ιω. Σφακιανάκη 20, 73134 Χανιά Κρήτης, e-mail: kallistii@yahoo.gr, iakr@otenet.gr
- Σπυριδάκης Μάνος**, Επίκ. Καθηγητής, Τμήμα Κοινωνικής και Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Σερίφου 4, 17343 Αγ. Δημήτριος, Αθήνα, e-mail: maspy@uop.gr
- Συνοδινού Κλαίρη**, Καθηγήτρια Κλινικής Ψυχολογίας, Ψυχοπαθολογίας και Ψυχανάλυσης, Ψυχαναλύτρια ΕΨΕ, SPP, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Καρνεάδου 7, 10675 Αθήνα, e-mail: clairysynodinou@gmail.com
- Τουντασάκη Ειρήνη**, Επίκουρη Καθηγήτρια, Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, Συγγρού 136, 17671 Αθήνα, e-mail: dertou@yahoo.com
- Τράκα Ντιάνα**, τ. Καθηγήτρια Ανθρωπολογίας, Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας & Ιστορίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Μαρκοπούλου 2^Α, 81100 Μυτιλήνη, e-mail: d.trakas@sa.aegean.gr
- Τρουμπέτα Σεβαστή**, Επίκουρη Καθηγήτρια Κοινωνιολογίας, Τμήμα Κοινωνιολογίας, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Λόφος Πανεπιστημίου, 81100 Μυτιλήνη, e-mail: strubeta@soc.aegean.gr
- Τσακσίρα Μαρία**, Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια, Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 45110 Ιωάννινα
- Τσατσαρού-Μιχαλακάκη Αθανασία**, Υποψ. Δρ Λαογραφίας, Καρακωνσταντίνου 1, 14122 Ν. Ηράκλειο, Αθήνα, e-mail: tsatsarou@yahoo.com

- Τσελίκας Αγαμέμνων**, Φιλολόγος, Διευθυντής Ιστορικού Παλαιογραφικού Αρχείου Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης, Π. Σκουζέ 3, 10560 Αθήνα, e-mail: ipamiet@otenet.gr
- Τσιρώνη Νίκη**, Ιστορικός - Βυζαντινολόγος, Ερευνήτρια, Ινστιτούτο Βυζαντινών Ερευνών, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Βασιλέως Κωνσταντίνου 48, 11635 Αθήνα, e-mail: niki.tsironi@gmail.com
- Τσουκαλάς Αθανάσιος**, Βιολόγος Περιβάλλοντος, APIVITA S.A., Κωλέττη 3, 14452 Αθήνα, e-mail: info@apivita.com
- Φιλιππάτος Γεράσιμος**, Αναπληρωτής Καθηγητής Καρδιολογίας, Ιατρική Σχολή Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, Παύλου Μπακογιάννη 68, 15235 Βριλήσσια, Αθήνα, e-mail: geros@otenet.gr
- Χαρουτουιάν Σέρκο**, Καθηγητής Χημείας, Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Ιερά Οδός 75, 11855 Αθήνα, e-mail: sehar@aua.gr
- Χατζοπούλου Βενετία**, Δρ. Φιλολογίας-επιστημονικός συνεργάτης Μουσείου Μπενάκη, Δημητρίου Σούτσου 24, 11521 Αθήνα, e-mail: venchatzoroulou@yahoo.gr
- Χρόνη Μαρία**, Μεταδιδάκτωρ, Ινστιτούτο Βυζαντινών Ερευνών, Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, Δρυόπιδος 44, Αθήνα, e-mail: chronemaria@yahoo.com
- Χρούσος Π. Γεώργιος**, Καθηγητής Παιδιατρικής, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Κύπρου 2, 15452 Παλαιό Ψυχικό, Αθήνα, e-mail: chrousos@gmail.com
- Χρυσού-Καρατζά Κυριακή**, Ερευνήτρια, Κέντρον Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών, Ηπίτου 3, 10557 Αθήνα, e-mail: kchryssou@academyofathens.gr